

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТОУ 12. ДЕЦЕМБРА 1881.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свака о дану сваке представе на по табака. — Стојп за Нови Сад 40, а на страни 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

ПОЖАР У БЕЧКОМ „РИНГ-ТЕАТРУ“.

Ужасан и непамћен пожар са свима несрећама, што су редовни пратиоци страховитих катастрофа, дододио се у претпрошли четвртак 26. новембра (8. децембра) у Бечу. Нема ни по године како је изгорело прашко народно позориште, а такође је још свима у свежој памети велика ватра, која је прогутала темишварску позоришну зграду, — и ево сада треће велике несреће, највеће и најстрашније од свих досадањих, која не само што збриса са површине земље једну од најновијих величанствених зграда бечких, већ у исто време прогута стотине људских живота. Бечки „Ринг-театер“, у коме је чувена француска трагедкиња Сара Бернхардова још пре 6 недеља сабрала прво друштво престонице аустријске, лежи данас у пепелу, а људски лешеви, старо и младо, богато и сиромашно, налагађени до крајности, сведоци су ужаса и неописане несреће, која је велики део бечког грађанства у прно завила.

Некадашњу „комичну оперу“ на Шотенрингу, а од лане названу „Ringtheater“ закупио је на своју руку Јаунер, негдашњи управитељ карловог позоришта у бечком Леополдштату, а до скора управитељ царске дворске опере у Бечу, те је ове године, некако одмах при почетку ове јесење сезоне, скупио одабрано друштво првих вештака и удесио и украсио са свим из нова целу позоришну зграду. Срећа га је послужила све до оног кобног дана, и публика је симпатично поздрављала његово вештачко подузеће.

Пред нама су сада бечки листови, који опишују ту голему несрећу, који верно сликају ужас што спопаде жива људска срца при погледу стотине изгорелих мртвих лешева, до мало пре тога живих, веселих и срећних људи, којима је суђено било да их ватра спали, да им случај прекрати живот за увек.

У вече тога дана, на неколико минута пре 7 часова, беше позориште на „рингу“ дуком пуно. Нарочито галерије беху начичкане светином, јер се први пут давао нов комад „Хофманове привоветке“, фантастична оперета од Офенбаха.

Са позорнице се чује други знак, да ће представа скоро отпочети. У тај мах покуља дим са позорнице у публику, велика завеса као да је ветар потиснуо издиже се према гледаоцима и ови угледаше позорницу у пламену. Са свих страна захори се: „Ватра, спасавајте се!“ Публика се диже и збуњена и преплашена потрчи излазу. У том часу погасе се гасне лампе и кад настаде мрак, светина још већма збуњена, без сваког правца гураше напред. Док се та несрећа унутра до гађала, врвео је свет с поља непрестано у позориште. То је био узорак, да су се за први мах затушили сви излази, те унутра наста ужасна очајна вика и још већа забуна.

Један очевидац пише:

„Испред улаза у позориште стајао је свет као укопан. Из позоришта самог кујале су гомиле отуда, час јаче, час слабије. Било је скоро 7 часова. Густ дим издизао се над кровом и пробијао кроз прозоре, а мало за тим се и пламен могао опазити. Прво су појурили глумци и глумице у шареном оделу, у коме су требали играти. Кад је ватра већ преотела мах, настала је и публика на главне и споредне излазе, но у страху и забуни многи су пут померили. С поља су многи хтели унутра, нарочито они, који су знали, да су им сродници у позоришту, те у очајању своме, и не знајући шта чине, хтедоше да избаве своје најближе. Полиција, која се одмах у знатном броју појавила, покушавала је, да разбије ту тврду гомилу и да олакша излаз онима, који су били унутра. За тили часак беше и кров букнуо у пламену. Ошта паника настаде.

Из нутра се чула ломњава и врискава несрћење светине, на пољу очајање, забуна. Стотине људи гураху се кроз уске коридоре позоришне, а ванај и ужасна вика: „У помоћ!“ „Избављајте!“ орила се, грозно и страховито. Ситуација је била, нарочито на галеријама, ужасна; ништа се није чуло, до стењање и потмуло кукање, као кад се живи људи гуше и даве. У једаред се појавише на прозорима горњег боја људи, један на другог начинаки. Тада настаде неописана раздраженост светине на пољу, што се беше слегла око позоришта, те, немоћна да помогне и избавља, гледаше ужаснута живе људе како пропадају код њих живих. Срећом не трајаше ова забуна дugo. Ни пуних 5 минута није протекло, кад се већ ватрогасци искушише. Светина се потисла назад, ватрогасци свом снагом прегнуше на посао. Прво разапеше велика платна, да у њих скачу они, који беху остали горе. Људи и жене, гоњени ватром, падају стрмоглавце на меко платно, те се тако спасоше неколико стотина. Ко се страшио, да с таке висине скаче, тог спуштаху на мердевине и конопче доле. У $7\frac{1}{4}$ часа беше патра пробила кров, — позориле се није више могло спасти.“

Даље приповеда један глумац:

„Неколико минута пре $6\frac{3}{4}$ часа био сам намазан и у пола обучен у ходнику позорнице, кад је други знак за почетак дат. У том тренутку заори се ужасна вика: „Ватра!“ Полетим на позорницу, к ја је буктила у пламену, и одбуд се престрављени глумци и послужитељи на све стране распушташе. Један од послужитеља беше са пламеном на дугачкој мотци сувише близу дошао завеси, пламен обузе лако гориво и затили часак обузе цео таван. Одгурнем две копристкиње, што се беху препале, те стајаху као укопане, и опазим неколико послужитеља, како кроз ватру скачу с тавана. Један од њих сломио је ногу. У том моменту захвати пламен велику завесу, и, потиснут ваздухом, покуља с димом на публику. Ја полетим на поље и спазим

управитеља Јаунера. Публика је у велике излазила из позоришта, и кад за неко време престаде, мишљасмо, да се све спасло. Знао сам, да је гас горео и да је још 5 минута пре тога цела кућа била освежена. Вратим се на позорницу и ту чујем прве гласове, који викаху у помоћ. Глумице пола голе бегале су, и саме не знајући куда. Кад се из гардеробе сви спасоше, поуријим поновс на поље и сретном уз пут ерцхерцога Албрехта и Виљема. С њима дођем у полицију, која је одмах до позоришта и ту се показа грозан призор. Ватрогасци беху већ прве жртве донели. Избројао сам близу 50, сви неповређени, али црни као угљ, без сумње су се сви угушили. Ови несрћици лежали су по 10 до 12 у гомилама тако стиснути један уз другог, да их је тешко било раставити.“

„Рука, што ове редове пише, још је сва угнута од страховите борбе на живот и смрт, коју је јуче при бегању из „Рингтеатра“ водила. Сви они, који су успели, да после вике: „Ватра! Ватра!“ изиђу из позоришта са пребијеним рукама и ногама, могу се рачунати у срећне.“

Тако почиње извештај једне женске.

„Било је 10 минута пре 7 часова; ја сам се дела у ложи првог реда и управила доклед на позорницу. Шта би на једаред? Завеса се жестоко затресе и у истом тренутку беше сва у пламену. Од свих страна зачу се: „На поље! На поље!“ Настаде дивље гурање и тискање; мушки скачу преко сомотских клупа и траже излаза; жене падају у несвест, но на њих се нико не обзира, светина гази равнодушно онесвесвењене и гура напред. Наша ложа је близу позорнице; кад смо отворили врата, покуљао је већ густ дим на сусрет, те је многе изошијао. У том моменту угасише се пламени гасни; настаде мрачна ноћ, загушњив дим, очајна вика: „У помоћ!“ И нас повукоше десно, ма да смо знали, да нам ваља лево ићи, ако хоћемо да се спасемо. „Бежите на позорницу, оданде се најлајаше спасти!“

(Свршићо се.)

ЈАСТИЧИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Ромео и Јулија“, трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, с енглеског превео др. Л. Костић, за српску позорницу удешио А. Харлб.)

Та трагедија великог Шекспира, тог драмског песника над свима драмским песничтвима, приказана је на нашој позорници 5. децембра о. г. и то како на задовољство наше, тако и на задовољство наше публике, која је п

видљивим знацима свога допадања и повлађивањем пратила игру наших глумца и глумица и изазивањем одликова г. Рајковићу и г. Ружића, посноце насловних улога, који су сву своју лепу глумачку снагу били уложили, да што боље одговоре својим тешким задацима. С радошћу констатујемо, да смо уживали у доброј и у финансијама запоста богатој игри њиховој. Шарочито нека је овде с похвалом напоменута љубавна сцена њињова у врту и после она оправдатија у четвртом чину. Осим тога г. Рајковићка добро је извела и велики свој монолог када испија стакоце отрова, који ће јој за тренут жпвот одузети. Штета што је местицице и сувишне убрзала свој говор, те јој тако глас није имао довољно снаге, да још јаче обележи све моменте страха, трепета, очајања и самопретора. Добри су били као увек: г. Ружићка (Капулетовица), гђа Ј. Поповићева (Дојкиња), Лукчић (отац Лаврентије), и Добриновић, који је приказао Меркуција врло згодним начином, само бисмо му имали приметити, да причицу о „Мабди“ приповеда други пут као што се приповедају причице: лако, живо, а с већом новшалансијом. И представљачи мањих улога: г. Банковић (Ескадро), г. Миросављевић (Капулет), г. Барбарић (Бенволио), г. В. Чоповић (Тијбалто), г. Димитријевић (отац Јован), г. Рашић (Валтазар), и г. Јовановић (Сима), порадили су по својим сплама, те у целој представи не беше ни једне несугласије, која би вређала хармоничну целину приказа.

— р —

П О З О Р И Џ Т Е .

* (Народно позориште у Београду.) На београдској позорници приказан је неки дан нов комад: „Мир у рату“, шаљива игра у 5 чинова, од Мозера и Шентана. О тој представи пише „Видело“ овако: „Како се човек може да вара! Отићи у позориште са потпуним уверењем, да ће известан комад да пропадне, а изићи из њега усрд бурног пљеска општег допадања, то и јесу допста реткости. За горњи комад држали смо, да није за „наше прилике“ и да ће пропasti. Шта наш свет разуме о уконачењу војске по приватним кућама; тога, хвали Богу, код нас нема, па не ће никога ни интересирати, мишљасмо ми, али јест, тај исти свет, од почетка па до kraja комада, тако рећи, суделовао је у том комаду, јер необично расположење његово у свима могућим паралним нијансама причинило је такав жагор, да се вије знало, ко су управо глумци, они на бини, или они у партеру. Ова забуна била је особито у неколико маха, кад се добоши и трубе разлегаху иза кулица, тако велика, да је цело позориште изгледало као истинска публика, која је изашла, да види војничку параду.“

Само дело по себи није бог зна шта. Нити је дижалог духовит, нити има какве нарочите тенденције; али ситуације су тако пикантне и слике тако верно снимљене, да је обмана потпуна, и чини, те гледалац мисли, е је допста у каквој обичној приватној кући, а не у позоришту. Цела је ствар у овоме: У једној немачкој варошици држе се маневре и, сходно ондашњим законима, свака кућа мора да прими на конак по једног или више вој-

ника. Такој једној кући паде у део да прими једног ћенерала са његовим штабом. Кућа је пуна женскиња, које се отимају само за млађе људе. Генерал и ако није био бог зна како у годинама, не допада се никоме. Његов ађутант прави је заљубљени лав, који при првом погледу заробљује срце младе Илке, гошће у истој кући. Али она је учила вишу женску школу, па се неда тако лако. Но тук наилази на лук и она постаје кротко јањићенце. Посте ађутанта и други млађи плју сваки своју срећу и између њих и један несрећан и завезан варошки апотекар. Само један бенести и у себе заљубљени официрчић, жива слика и прилика богаташских маза, мају ком положају били, остаје на цедиљу.

Као што рекосмо, комад се не одишије богатом садржином, али га спасавају поједине ситуације, као и. пр. љубавна пајава проједрљивог Словака Конеџког младој куварићи, а поглавито она, кад генерал, не нашав ни једног војника, који се беху са својим драгама по градини изгубили, даје свирати узбуну и на тај знак истрче сви са разбарањем својим драгама испод руку, а млади ађутант, кога је Илка сакрила у један павиљон, провуче се кроз прозор с војничким поздравом. Ствар је у толико смешности, што је Илка мало час забранила стрицу да уђе у павиљон, под изговором, да у њему спрема неко изненађење за његов рођендан. Али осим ових ситуација, комад као да је написан за млади свет и фантастичко женско срце. Јер војничка свијетка на улици, као и на бини, пројима неком особито одушевљавајућом струјом свачије младо срце, а војничка галантерија и смел срце опчарава и најледенија женска срца.

При овом комаду поглавито је нужна добра и жива игра. У Вечу се он даје у бургу, дакле у најбољем светском позоришту, и тој околности пма се приписати, што је тај комад на далеко чувен.

Код нас је у овите добро одигран. Г. Јовановић, као Рајф, заступао је по свој прилици у овој улови свог друга г. Џветића, који је на отсуству; али он је од ове улоге створио тако живи тип, да не бисмо марили да гледамо, да га који други у овој улови замени, ма да г. Јовановић није тако пешке конструкције изгледао, као што су га писци замислили. Гђа Гргурова у малој својој улови као гувернантка, показала се као вештакија, особито кад је при растанку са својим мужем из смеја ударила у плач. Г. Лутумерски, као ађутант, допао се. Г. Динуловић, као апотекар, допринео нам је неколико тренутака истинског задовољства. Г. Ђорђевић, као Конеџки, створио је још један нов страначки јаргон у српском језику. Г. Анастасијевић, као газда, да је само узео маску пунујег човека, задовољио би нас својом игром. Гђа Поповићева није никако приличила за бујну и здраву Мађарницу. Њени су покрети били и сувишне погнути и трајавичави за отворену и смелу Илку Етвеш. Гђа Брашанова, као куварица, млађи ће се у тој струци врло лепо одликовати, јер је смела и отворена појава. Неки чланови женскога особљја и суше обратили довољну брижљивост на тоалету.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

16. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 12.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 12. ДЕЦЕМБРА 1881.

ПРВИ ПУТ:

ЧОВЕК БЕЗ ПРЕДРАСУДЕ.

ИСТОРИЈСКА ШАЉИВА ИГРА у 5 ЧИНОВА, НАПИСАО САХЕР-МАЗОХ, ПРЕВЕО Ђ. М.

ОСОБЕ:

Фрања Стеван I., цар римски	Димитријевић.
Марија Терезија, његова жена, царица	Д. Ружићка.
Царевић Јосиф, њихов син	Динић.
Грофица Фуксова, двороуправитељка	J. Поповићева.
Грофица Монтезантова, дворкиња	Л. Хадићева.
Елиза племенита Будова, дворкиња	М. Рајковићка.
Отац Мауз, језуита, исповедник	Добриновић.
Гроф Салм, коморник	Јовановић.
Гроф Бетлен, официр у мађарској племићкој гарди	Станојевић.
Јосиф Соненфелс, уредник недељног листа: „Човек без предрасуде“	Ружић.

У СЛУЖБИ
ЦАРИЧИНОЈ

Дворани и дворкиње на аустријском двору, фрамасони, гренадире.

Догађа се у царском двору у Бечу, 1765. године.

У недељу 13. децембра: „ЦИГАНИН“. Позоришна игра у 3 чина с певањем и играњем, написао Е. Сиглигетија, посреброј Ј. М. Шимић, за позорницу удесио А. Хадић, музика од А. Милчинског.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.